

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВУЗІВСЬКІЙ БІБЛІОТЕЦІ

В.П. Пішак, В.І. Цимбал

Буковинська державна медична академія

MODERN TECHNOLOGIES IN HIGH SCHOOL LIBRARY

V.P. Pishak, V.I. Tsymbal

Bukovynian State Medical Academy

Бібліотечна система України – складова частина всесвітніх інформаційних ресурсів вітчизняної і світової історико-культурної спадщини. Неможливо уявити будь-який навчальний заклад без бібліотеки. Впровадження нових інформаційних технологій відкриває перспективи кардинальних змін у інформаційно-бібліографічному обслуговуванні читачів. Інтернет – величезне сховище інформаційних ресурсів, але для бібліотек найважливіше – автоматизація власних технологій. Тільки створивши власний каталог, власний товар та інші ресурси на своєму WEB-сервері, бібліотека зможе використовувати Інтернет повною мірою. Адже відомо, що тільки 1/5 всієї інформації, яку збирав людство, – результат серйозних роздумів. Ось тут у бібліотеки, незважаючи на економічні негаразди, широке поле діяльності. Таким чином, важливо, щоб суспільство бачило її як соціально значущу і життєво необхідну інституцію, тому що бібліотека – це цінний капітал, і як будь-який капітал, його потрібно використовувати з максимальною віддачею.

Ukrainian library system is the part of worldwide information resources of national and foreign historical and cultural inheritance. We can't imagine any educational institute without library. Introduction of new informational technologies opens perspectives of main changes in informational and librarian service of readers. Internet is the greatest storage of informational resources, but it's more important for the library to make the own technologies automatic. Creating own catalogue, directory, goods and other resources on its own WEB-server, library can use Internet completely. It's known that 1/5 of all information, collected by humanity, is the result of serious thoughts. In spite of economical problems, library has wide field of activity here. Thus the main thing for humanity is to see the library as the social and vital institution. Library is a valuable treasure, like all the treasures it should be used with maximum effect.

Вступ. Діяльність бібліотек досить різноманітна та багатогранна, щоб сприймати бібліотечну справу як об'єкт державної культурної політики, а державну бібліотечну політику – виключно як частину державної культурної політики. Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів охоплює багато сфер: від організації книжкової виставки на вчену раду до створення систем класифікацій наукових звань; від видачі книжки додому до найскладнішого пошуку інформації в Інтернеті; від нехитрого запису в читацькому формулярі до глибоких книгознавчих досліджень, видавничої діяльності та розробки складних комп'ютерних систем.

Мета і мотиви, якими керуються користувачі бібліотек, теж різні: від бажання просто відпочити до гострої необхідності терміново знайти інформацію, необхідну для продовження особистої кар'єри чи для вирішення чисто виробничих або державних проблем.

У тій сузір'я, в якій бібліотеки вважають закладами культури, державна політика стосовно бібліотек є частиною державної культурної політики.

Шлях до досягнення цього ідеалу і є шляхом до національної злагоди, до раціонального визначення суспільством головної мети і завдань. Цей шлях пролягає через загальний, вільний доступ до знань й інформації. І тут величезна роль належить бібліотекам.

Основна частина. Бібліотека – це одна з небагатьох збережених та працюючих інфраструктур, які пронизують все суспільство, вони є практично в кожному, навіть дуже маленькому, населеному пункті. Сучасні уявлення про бібліотеки як одні з найважливіших гарантів забезпечення права громадян на отримання інформації відкривають перед бібліотеками новий шанс активно вписатися в державну інформаційну політику.

Бібліотечна система України, в тому числі й медичні бібліотеки, – складова частина

всесвітніх інформаційних ресурсів, вітчизняної і світової історико-культурної спадщини. У всіх розвинених країнах роботи щодо створення національної інфраструктури розглядаються на найвищому державному рівні і мають відповідний статус та підтримку.

Впровадження нових інформаційних технологій відкриває перспективи кардинальних змін у інформаційно-бібліографічному обслуговуванні спеціалістів, зокрема медиків. Обсяг медичної інформації безмежний, а щорічно ще додається приблизно 1 млн. публікацій, тому проблема орієнтації у цьому "морі" інформації постає перед спеціалістами повсякчас.

До послуг читачів бібліотеки Буковинської державної медичної академії надаються: бібліотечна версія електронного каталога, комп'ютерна мережа з виходом в Інтернет, розмножувальна техніка, принтери, сканери тощо. Бібліотека не має проблем з постійним поповненням свого фонду найновішими виданнями фахової літератури (щомісячно в середньому надходить до 400 примірників, 236 найменувань періодичних видань України та ближнього зарубіжжя відповідно до профілю навчальних програм факультетів). Порівняно з 1998 роком, кількість нових надходжень збільшилась на 2000 одиниць.

Інтернет – це об'єктивна реальність, але не пааная. Це величезне сховище інформаційних ресурсів, але для бібліотек найголовніше – автоматизація власних технологій. Тільки створивши власний каталог, власний товар та інші ресурси на своєму WEB-сервері, бібліотека зможе використовувати Інтернет для себе і своїх читачів повною мірою.

Мета працівників нашої бібліотеки – забезпечення інтелектуальної свободи читачів і гарантованого доступу до всього обсягу накопичених знань та інформації. На допомогу організації бібліотечних процесів ректорат академії придбав автоматизовану інформаційну бібліотечну систему *Liber Media*, яка дає нам змогу повністю автоматизувати роботу бібліотеки і цим самим покращити обслуговування читачів та прискорити всі процеси роботи. Розпочали ми зі створення електронного каталога. На сьогодні введено в каталог всі нові надходження за 1999-2000 рр. та приблизно 2000 статей наукових медичних журналів. Підготовано матеріали для внесення в електронний каталог

всіх підручників, наявних у бібліотеці, дисертацій та наукових праць співробітників академії за останні п'ять років.

При каталогізації книжкових видань використовують 12 полів, періодичних видань – 10 полів, статей медичних журналів – 7, що дає змогу читачам під час наукового пошуку знайти інформацію з будь-якого елемента видання (автор, будь-яке слово із заголовка чи предметної рубрики тощо).

Закінчено роботу з каталогізації періодичних видань. Розпочато створення документів з комп'ютерування.

Система є комплексною і дає змогу виконувати такі багатогранні функції:

- створення електронного каталога;
- надання користувачам електронного каталога в довідковому відділі та мережі Інтернет;
- застосування користувачами бібліотеки ресурсів глобальної інформаційної мережі в системі відкритого доступу до Інтернету;
- створення WEB-сторінки бібліотеки, її постійне інформаційне поновлення;
- надання користувачам інформації на компакт-дисках та дискетах;
- функціонування електронної пошти та її широке використання для виконання тематичних довідок користувачів у всьому світі;
- створення та використання тематичних баз даних у читальних залах бібліотеки.

Бібліотеки вищих навчальних закладів відіграють важливу роль у навчально-освітньому процесі. Неможливо уявити академію або коледж, які ефективно функціонують, без хороших бібліотечних служб.

Протягом останніх років змінилися завдання, які виникали перед бібліотеками, і з'явилися нові. Це сталося в результаті постійного збільшення кількості студентів, зміни навчально-освітніх методів, виникнення потреб у високоякісному, орієнтованому на користувача обслуговуванні, становлення інформаційних технологій та інформаційних систем.

Розвиток інформаційних технологій змінив природу бібліотеки, яка стала засобом доступу до інформації незалежно від місця її зберігання. Ця електронна реальність диктує необхідність перегляду позицій бібліотекарів і їх функцій, постійного професійного навчання бібліотечних спеціалістів і вироблення навичок.

Незважаючи на значні досягнення в органі-

зації роботи бібліотеки, є ще чимало вузьких місць. Серед них – проблема росту професійної майстерності співробітників бібліотеки. Подальше вдосконалення обслуговування можливе тільки при якісній роботі кожного співробітника, кожного структурного підрозділу.

Впровадження нових технологій поряд із багатьма перевагами дало й можливість оцінити працю кожного бібліотечного працівника: наскільки готовий він сприймати нове і змінювати напрацьовані десятиріччями навички та вміння.

У зв'язку з цим, перед бібліотекою стоїть завдання – створення системи безперервного навчання співробітників. Діюча система підвищення кваліфікації складається в основному із самонавчання і практичних занять із засвоєння технологічних операцій на конкретному робочому місці. Однак нові умови вимагають від робітників бібліотеки засвоєння технології і на інших ділянках. Так, наприклад, організація ретроспективного введення бібліографічних описів стане можливою тільки при участі співробітників усіх відділів. Якісне виконання цього процесу засноване на навчанні співробітників різних відділів як правилам бібліографічного опису, так і навичкам роботи на комп'ютері.

Поряд з цими питаннями росту професійної майстерності, багато робиться і для забезпечення стабільності колективу, виховання поваги до бібліотеки, колективу. Широко застосовують моральне і матеріальне стимулювання.

Такий комплекс рішень дозволяє створювати міцний фундамент для подальшого розвитку бібліотеки. Об'єднання інформаційного змісту бібліотеки та інтелектуального потенціалу колективу дасть можливість подолати всі труднощі при переході на новий ступінь – повну автоматизацію бібліотечних та інформаційних процесів.

Імідж бібліотеки формується постійно протягом всього періоду її діяльності та розвитку. Імідж бібліотеки – це її образ в очах читачів. Він відображає не тільки обличчя бібліотеки як живого організму, а й її душу, серце,

зовнішній вигляд. Таким чином, він включає як форму, так і зміст діяльності бібліотеки як соціальної частини академії.

Імідж бібліотеки постійно змінюється в різних напрямках. Цьому сприяють колектив бібліотеки, його керівники, які постійно повинні тримати його в колі зору, повсякденно, цілеспрямовано, систематично, багато працювати над тим, щоб його підтримували і примножували.

Постійне експонування нових надходжень у читальному залі для професорсько-викладацького складу, щомісячне інформування бібліотекою кафедр про нові надходження україномовної, російськомовної та зарубіжної наукової літератури є дуже корисним пропагуванням серед фахівців академії останніх світових досягнень медичної науки.

Ректорат академії завжди ставить завдання перед колективом: бути хоч і не набагато, але попереду інших. Так було з відкриттям нових відділів, освоєнням у нових приміщеннях, введенням платних послуг, автоматизацією бібліотечних технологій тощо.

Колектив бібліотеки розуміє, що бібліотека – це цінний капітал, акумуляція знань і досвіду людства, і як будь-який капітал, його потрібно використовувати з максимальною віддачею.

Цікавою є думка видатного фантаста С. Лема, який вважає, що людство зібрало і з шістнадцятьма нулями біт інформації, з яких приблизно 3/5 – “мутная інформація”, 1/5 – змістовна, хоча і має перехідну цінність, і лише 1/5 – результат серйозних людських роздумів. При цьому він підкреслює, що можливості людини пропускати через себе інформацію за останні 70 років не збільшилися.

Ось тут у бібліотеки величезне поле діяльності й важливо, щоб суспільство бачило її не як заклад, де видають книжки, а як соціально значущу і життєво необхідну інституцію.

Висновок. Наш час – час розвитку інформаційних технологій. Незважаючи на певні економічні негаразди, нам необхідно рухатися вперед і розвиватись.